
DE WEBSITES VAN VVIA & SIWE ARCHIVEREN IN HET WETTELIJK DEPOT?

Omzien naar het heden...

Dominique J.B. VANPÉE

Lid van het Publicatiecomité van de Bladen voor Documentatie, Belgische Vereniging voor Documentatie (ABD-BVD)

- Aan de hand van de websites van twee Vlaamse industriële erfgoedverenigingen wordt nagedacht over het belang dat een wettelijk depot voor websites aan de Koninklijke Bibliotheek in België kan hebben in een vloeibare, virtuele en digitale wereld.
- Prenant comme exemples les sites web de deux associations flamandes se consacrant au patrimoine industriel, l'auteur propose une réflexion sur l'importance, dans un monde fluide, virtuel et digital, du dépôt légal pour les sites web auprès de la Bibliothèque royale de Belgique.

Een vloeibare wereld

In *De vrijheid van de grens* schrijft Paul Scheffer "We leven in een tijd die lijdt onder vormeloosheid (...)". Hij verwijst hiervoor naar de Pools-Britse cultuurcriticus Zygmunt Bauman en zijn *Culture in a liquid modern world* waarin beschreven wordt een 'vloeibare wereld', "die in de greep is van een dwangmatige modernisering, die zichzelf voortdrijft in een steeds hoger tempo. Daardoor krijgt niets meer de kans om vorm te krijgen, want voordat er stolling kan plaatsvinden dient het allernieuwste zich aan."¹ Die vloeibaarheid vinden we bijvoorbeeld terug op het vlak van een 'document' in de huidige tijd van versiebeheer, kristallisering van document, ... Zelfs de werkomgeving is soms tijdelijk: een specifiek project waaraan verschillende organisaties samenwerken voor de duur ervan, met andere woorden kennis- of informatieproductie van het tweede type binnen virtuele omgevingen.² Een vraag hierbij: Wie houdt er dan de geproduceerde documenten en kennis bij voor de toekomst?

Ook op andere vlakken is deze specifieke tendens van het virtuele voelbaar binnen onze bibliotheek-, informatie- en documentatiesector: onlangs was ik op zoek naar een artikel uit een vroeger tijdschrift van de huidige Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging (KVIV) - het *Technisch-wetenschappelijk tijdschrift*. Bleek dat ze dat niet meer in eigen bezit hadden bij het KVIV - zelfs niet digitaal - maar gelukkig vond ik het betreffende artikel terug in een bibliotheek van de KU Leuven. En gelukkig is er ook een wettelijk depot in België waar ik ook een versie op de kop had kunnen tikken.³

Een andere tendens die verband houdt met elektronische bronnen, die de laatste tijd sterk opvalt: steeds meer worden elektronische

bronnen aangehaald om niet te zeggen dat in het hoger onderwijs in Vlaanderen er blijkbaar nog enkel iets bestaat bij de studenten als het digitaal te lezen valt in de eigen instelling(sbibliotheek) of via het internet.

Een wettelijk depot voor websites

Maar ook een 'website' heeft dit 'vloeiende' karakter (actuele versie, vroegere versie, gewijzigde inhoud, ...). Laten we er even twee beschouwen : deze van de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie (VVIA) en het Steunpunt Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed, voorheen Stichting Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed (SIWE). Beide zijn verenigingen op het vlak van industrieel erfgoed.

Op de site van VVIA lezen we dat ze "een nieuwe website [hebben] en verhuizen naar

www.industrieelerfgoed.be. Deze locatie blijft nog bewaard als 'archief' maar wordt vanaf nu niet meer bijgewerkt." Over het bijwerken schrijven ze enkele lijnen later op dezelfde webpagina dat ze dit toch nog beperkt doen: "VVIA bouwt nu aan een nieuwe website *www.industrieelerfgoed.be* - de oude website op deze plek wordt nog beperkt bijgewerkt, vanaf de zomer verhuizen wij. En, soms kun je al eens een sneak preview krijgen van de nieuwe webstek...". Maar waarschijnlijk dateert deze tekst van eerder. Knap dat een vereniging die enkel op lidgelden draait en vrijwillige giften van leden en sympathisanten haar eigen oude webstek als 'archief' op het web laat.⁴

Op de SIWE-webstek merken we dat SIWE een vzw in vereffening is. Met andere woorden deze vereniging heeft geen echte (betalende) leden meer. En ze is dat al even. Ondanks het

voorgaande wordt er af en toe nieuw materiaal toegevoegd op haar website. Maar hoelang gaat dit blijven duren? Want een website kost geld en tijd...

Extra vraag: Welk materiaal staat er nu nog op deze websites? Is er vroeger materiaal weggehaald? Toen SIWE een update aan zijn website gaf, is bepaald ouder materiaal weggehaald dat betrekking had op het documentatiecentrum, de ontsluiting van bepaalde tijdschriften (*Natuur en techniek*, b.v.), ...⁵ Maar ook andere culturele verenigingen doen dat: Heemkunde Vlaanderen haalde zo bijvoorbeeld extra materiaal dat hoorde bij bepaalde tijdschriftartikels uit *Ons Heem* offline op plaatste het niet langer op dezelfde plaats van hun server waardoor deze extra's (PDF's) ontoegankelijk werden.⁶ Maar volstaat het niet als we de website zoals ze er op een bepaald moment uitziet kunnen vastleggen voor de toekomst? Want hoe zit het met de andere kant: zij die bijvoorbeeld met de geschiedenis van de industriële archeologie bezig zijn en hiervoor dit soort websites willen bestuderen. Moeten we voor hen dan niet vanuit de toekomst omzien naar het heden? Hoe zijn we zeker dat in de toekomst deze websites nog zouden kunnen gebruikt worden? Kunnen we hiervoor rekenen op deze verenigingen zelf als we al weten dat een kapitaalkrachtige vereniging als het KVIV haar eigen tijdschriften noch op papieren drager, noch digitaal nog volledig in bezit heeft? De meest logische conclusie lijkt te zijn dat het orgaan dat vanuit zijn wettelijke depot-functie al heel wat voor België bijhoudt, dit ook voor de Belgische websites zou doen, namelijk het Wettelijk Depot van de Koninklijke Bibliotheek (KB).⁷

In Frankrijk doet de Bibliothèque nationale de France (BnF) dit binnen het kader van de wet op

het "*dépôt légal de l'internet*" die gestemd werd in 2006.⁸ Dat als het regent in Parijs het mogelijks druppelt in Brussel bleek bij de vacature van een "*operationeel directeur ontwikkeling en beheer van de hedendaagse verzamelingen (m/v) voor de Koninklijke Bibliotheek van België (POD Wetenschapsbeleid)*" in 2013 en specifiek uit de jobinhoud: "*In samenwerking met het Rijksarchief probeert de OD een wetgevende beslissing te verkrijgen en de noodzakelijke infrastructuur te ontwikkelen om het wettelijk depot uit te breiden tot de 'harvesting' van Belgische websites, d.i. van alle websites met de extensie '.be'. In sommige landen (bv. Frankrijk) is een dergelijke archivering van internet al werkelijkheid geworden.*"⁹ Maar Frankrijk was niet het enige land dat hierover nagedacht had en al actie ondernam of wil ondernemen blijkt uit een recente stakeholdersconsultatie.¹⁰ De Koninklijke Bibliotheek van België wil wel meedoen blijkens een sessie op het colloquium dat er eind april 2016 was in het kader van haar 50 jaar Wettelijk Depot (WD).¹¹ Laten we hopen dat er mensen, geld en middelen voor zijn... Nood eraan is er zeker en niet enkel in verband met industriële archeologie... Laten we de wetgeving aanpassen en ervoor zorgen dat studenten die veelal enkel digitale bronnen gebruiken naast andere onderzoekers/burgers ook dit soort van bronnen in de toekomst kunnen (blijven) gebruiken.

Dominique J.B. Vanpée

Tommestraat 63
3040 Ottenburg (Huldenberg)
dominiquevanpee@gmail.com

Mei 2016

Noten

- ¹ Scheffer, Paul. *De vrijheid van de grens*. Stichting Maand van de filosofie ; De Bezige Bij en Lemniscaat, 2016, p. 31-32.
- ² Garrick, John ; Rhodes, Carl (eds.). *Research and knowledge at work. Perspectives, case-studies and innovative strategies*. Routledge (Taylor & Francis group), 2000, xiv+285 p.
Gibbons, M. ; Limoges, C. ; Nowotny, H. ; Schwartzman, S. ; Scott, P. ; Trow, M. *The new production of knowledge : the dynamics of science and research in contemporary societies*. London, Sage, 1994, ix+179 p.
- ³ Het desbetreffende artikel was: Gulinck, M. Oude natuurlijke bouwmaterialen in Laag- en Midden-België. *Technisch-wetenschappelijk tijdschrift, orgaan van de Vlaamse ingenieursvereniging*, februari 1949, jrg. 18, nr. 2, p. 25-32.
- ⁴ VVIA. *Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie* vzw. *Vlaanderen-Brussel* [online]. <<http://www.vvia.be>> (geraadpleegd op 06-05-2016).
- ⁵ SIWE. *SIWE Home* [online]. <<http://www.siwe.be>> (geraadpleegd op 2016-05-06). Er is later een deel van de oude website terug opgeplaatst met betrekking tot *Natuur en Techniek* en het documentatiecentrum.
- ⁶ Het gaat hier om: Vanpée, Dominique J.B. *Bibliografie aardappelen, frieten en frituur*. <<http://www.heemkunde-vlaanderen.be>> (de link niet langer te raadplegen online). Dit was de bibliografie die hoorde bij: Vanpée, Dominique. *Frietkramen, frieten en aardappelen. Ons heem*, 2003, jrg. 56, nr. 2, p. 22-41 en was destijds terug te vinden op: <<http://www.heemkunde-vlaanderen.be/upload/downloads/2.PDF>>. Er was ook een vermelding vanuit het artikel hiernaar (p. 26, voetnoot 5).
- ⁷ Koninklijke Bibliotheek van België. *Wettelijk depot* [online]. <http://www.kbr.be/collections/depot_legal/depot_legal_nl.html> (geraadpleegd op 06-05-2016).
- ⁸ BnF - Bibliothèque nationale de France. *BnF - Le dépôt légal des sites web* [online]. <http://www.bnf.fr/fr/professionnels/innov_num_dl_internet.html> (geraadpleegd op 06-05-2016).
- ⁹ Selor. *Operationeel directeur ontwikkeling en beheer van de hedendaagse verzamelingen (m/v) voor de Koninklijke Bibliotheek van België (POD Wetenschapsbeleid)* [online]. <<http://www.selor.be/nl/vacatures/job/ANE13705/>> (geraadpleegd op 06-05-2016).
- ¹⁰ Hockx-Yu, Helen. *Web archiving at national libraries. Findings of stakeholders' consultation by the Internet Archive*. [online] <https://docs.google.com/document/d/1uP6DrwaUe-tbzz_SW7QMSKLTkCNpJg9nFzHTCoOwoOA/edit?usp=sharing> (geraadpleegd op 06-05-2016).
- ¹¹ Koninklijke Bibliotheek van België. *50 Years of Print: Het Belgisch wettelijk depot wordt 50! Terugblik en vooruitzichten - #50YOP* [online]. <<http://www.kbr.be/actualites/colloque/50YOP/nl.html>> (geraadpleegd op 06-05-2016).